

WYMAGANIA EDUKACYJNE

Wiedza o społeczeństwie — klasa VIII

Szkoła Podstawowa nr 6 im. Włodzimierza Puchalskiego
w Jeleniej Górze

Program i podręcznik: „Dziś i jutro”, Nowa Era, edycja 2024–2026

1. Cele kształcenia i oceniane kompetencje

- rozumienie życia społecznego, zasad komunikowania się, współpracy i rozwiązywania konfliktów;
- rozpoznawanie praw i wolności człowieka, korzystanie z prawa w typowych sytuacjach życia codziennego;
- rozumienie funkcjonowania samorządu terytorialnego, państwa demokratycznego i społeczeństwa obywatelskiego;
- posługiwanie się informacją: odróżnianie faktów od opinii, weryfikowanie źródeł, rozpoznawanie perswazji, manipulacji i dezinformacji;
- argumentowanie, udział w dyskusji, analiza tekstów prawnych, map, danych, infografik i przekazów medialnych;
- planowanie i realizacja prostego działania obywatelskiego lub projektu zespołowego;
- rozumienie miejsca Polski w Europie i świecie oraz podstaw działania UE, NATO i ONZ.

2. Ogólne wymagania na poszczególne oceny

Ocena	Ogólny poziom spełnienia wymagań
6 — celujący	Uczeń opanował pełny zakres wymagań, samodzielnie i biegle stosuje wiedzę w sytuacjach problemowych, krytycznie analizuje źródła, formułuje dojrzałe argumenty i proponuje rozwiązania nietypowe lub własne działania obywatelskie.
5 — bardzo dobry	Uczeń opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności, samodzielnie rozwiązuje problemy typowe i nowe, poprawnie posługuje się terminologią oraz uzasadnia oceny i wnioski.
4 — dobry	Uczeń opanował większość wymagań, samodzielnie wykonuje zadania typowe, poprawnie stosuje podstawowe pojęcia i analizuje prostsze źródła; w zadaniach nietypowych korzysta z niewielkiej pomocy.

3 — dostateczny	Uczeń opanował treści podstawowe, wyjaśnia najważniejsze pojęcia i zależności oraz wykonuje typowe zadania o średnim stopniu trudności, czasem z pomocą nauczyciela.
2 — dopuszczający	Uczeń opanował wiadomości i umiejętności konieczne; rozpoznaje podstawowe pojęcia, instytucje i zasady oraz wykonuje elementarne zadania z pomocą lub według wzoru.
1 — niedostateczny	Uczeń nie opanował wymagań koniecznych; nie rozpoznaje podstawowych pojęć i instytucji, a braki uniemożliwiają wykonanie elementarnych zadań nawet przy wsparciu.

3. Wymagania szczegółowe według działów

Poniższe zapisy stosuje się kumulatywnie. Sformułowanie „uczeń spełnia wymagania na ocenę ...” oznacza także spełnianie wymagań na oceny niższe.

I. Życie społeczne

Ocena	Uczeń:
2	rozpoznaje grupy społeczne; podaje przykłady ról i norm; wskazuje prosty sposób rozwiązania konfliktu; zna podstawowe zasady komunikacji.
3	wyjaśnia pojęcia: społeczeństwo, grupa, rola, norma, socjalizacja; rozróżnia normy moralne, obyczajowe i prawne; opisuje rodzinę, szkołę i grupę rówieśniczą.
4	analizuje wpływ grup i instytucji socjalizacyjnych na jednostkę; porównuje sposoby rozwiązywania konfliktów; stosuje zasady dyskusji i współpracy.
5	ocenia skutki przestrzegania i łamania norm; dobiera mediację, negocjacje lub kompromis do sytuacji; analizuje presję grupy i odpowiedzialność jednostki.
6	samodzielnie interpretuje złożony przypadek społeczny, wykorzystuje różne źródła i proponuje uzasadnione działanie zapobiegające konfliktowi lub wykluczeniu.

II. Prawo i prawa człowieka

Ocena	Uczeń:
2	rozpoznaje prawo jako zbiór obowiązujących norm; wymienia podstawowe prawa dziecka i człowieka; wskazuje policję, sąd, RPO lub RPD jako instytucje ochrony.
3	wyjaśnia funkcje prawa; rozróżnia prawo cywilne i karne w typowych sytuacjach; wymienia źródła prawa i zasady odpowiedzialności nieletnich; wie, gdzie szukać pomocy.
4	analizuje prosty kazus, wskazuje naruszone prawo i właściwą instytucję; odróżnia prawa i wolności od obowiązków; odczytuje prosty przepis lub dokument.
5	wyjaśnia zasady państwa prawa, domniemania niewinności, prawa do obrony i równości; porównuje krajowe i międzynarodowe mechanizmy ochrony praw.
6	krytycznie analizuje złożony przypadek kolizji praw i wolności, waży argumenty stron i formułuje zgodne z prawem rozwiązanie.

III. Społeczność lokalna i regionalna

Ocena	Uczeń:
2	rozpoznaje gminę, powiat i województwo; wskazuje prezydenta miasta i radę miejską; podaje przykład zadania samorządu.
3	opisuje organy i podstawowe zadania jednostek samorządu; wyjaśnia, czym jest budżet, konsultacja społeczna i inicjatywa lokalna; zna podstawowe sposoby załatwienia sprawy w urzędzie.
4	przyporządkowuje sprawy do właściwego szczebla samorządu; analizuje prosty budżet lub informację publiczną; opisuje rolę mieszkańców i organizacji pozarządowych.
5	ocenia działania władz lokalnych na podstawie kryteriów i źródeł; przygotowuje poprawny wniosek, petycję, zapytanie lub plan konsultacji dotyczący problemu lokalnego.
6	diagnozuje problem Jeleniej Góry lub regionu, pozyskuje wiarygodne dane, wskazuje interesariuszy i projektuje realne, zgodne z kompetencjami samorządu działanie obywatelskie.

IV. Wspólnota narodowa i obywatelska

Ocena	Uczeń:
2	wymienia symbole narodowe i zasady okazywania im szacunku; rozpoznaje pojęcia naród, obywatelstwo, patriotyzm i mniejszość.
3	wyjaśnia znaczenie obywatelstwa, tożsamości i dziedzictwa; odróżnia patriotyzm od nacjonalizmu i szowinizmu; podaje przykłady mniejszości narodowych i etnicznych.
4	analizuje czynniki kształtujące tożsamość; przedstawia prawa mniejszości; wyjaśnia skutki migracji i wielokulturowości oraz formy współczesnego patriotyzmu.
5	ocenia postawy wobec różnorodności, stereotypów i dyskryminacji; uzasadnia, jak łączyć tożsamość narodową, regionalną i europejską.
6	prowadzi opartą na źródłach analizę sporu o pamięć, tożsamość lub migrację, rozpoznaje uproszczenia i przedstawia wyważone stanowisko.

V. Polska państwem demokratycznym

Ocena	Uczeń:
2	rozpoznaje Konstytucję jako najważniejszy akt prawny; wymienia Sejm, Senat, Prezydenta RP, Radę Ministrów i sądy; wie, że władza pochodzi od obywateli.
3	wyjaśnia demokrację, suwerenność narodu, pluralizm i trójpodział władzy; opisuje podstawowe zasady wyborów i najważniejsze kompetencje organów państwa.
4	porównuje funkcje władz; wyjaśnia proces uchwalania ustawy i rolę partii, mediów, związków zawodowych oraz organizacji obywatelskich; odróżnia fakt od opinii.
5	analizuje mechanizmy kontroli i równowagi władz, kampanię wyborczą i sondaże; ocenia wiarygodność przekazów politycznych oraz rozpoznaje manipulację i dezinformację.
6	interpretuje aktualny problem ustrojowy na podstawie Konstytucji i wiarygodnych źródeł, przedstawia konkurencyjne argumenty oraz własny, logicznie uzasadniony wniosek.

VI. Sprawy międzynarodowe

Ocena	Uczeń:
2	rozpoznaje ONZ, NATO i Unię Europejską; wskazuje Polskę jako członka UE i NATO; wymienia przykładowe problemy globalne.
3	opisuje cele i podstawowe organy UE oraz zadania ONZ i NATO; wyjaśnia pojęcia globalizacja, migracja, uchodźca, konflikt i pomoc humanitarna.
4	porównuje zakres działania organizacji międzynarodowych; wskazuje korzyści i zobowiązania Polski; analizuje mapę, dane lub krótki tekst o problemie globalnym.
5	ocenia rolę Polski w UE, NATO i ONZ; wyjaśnia współzależności globalne oraz znaczenie prawa międzynarodowego, dyplomacji i współpracy rozwojowej.
6	syntetyzuje informacje z kilku wiarygodnych źródeł o konflikcie lub wyzwaniu globalnym, odróżnia fakty od narracji i proponuje realistyczne formy współpracy.

4. Przekrojowe umiejętności praktyczne

Praca ze źródłem: wyszukuje informację, identyfikuje autora i cel przekazu, odróżnia fakt od opinii, porównuje źródła, sprawdza datę i wiarygodność.

Argumentowanie: formułuje tezę, dobiera argumenty i przykłady, odnosi się do kontrargumentu, zachowuje kulturę dyskusji.

Prawo w praktyce: odczytuje prosty przepis, rozpoznaje sytuację prawną, wskazuje właściwą instytucję i tworzy krótkie pismo użytkowe.

Działanie obywatelskie: diagnozuje problem, ustala cel, planuje zadania i odpowiedzialność, dokumentuje wykonanie oraz ocenia rezultat.

Bezpieczeństwo informacyjne: chroni dane osobowe, rozpoznaje mowę nienawiści, manipulację i dezinformację, odpowiedzialnie publikuje treści.

5. Formy sprawdzania osiągnięć

Zgodnie ze statutem SP6 ocenie mogą podlegać w szczególności:

- sprawdziany zapowiedziane co najmniej tydzień wcześniej;
- kartkówki obejmujące zagadnienia najwyżej z trzech ostatnich lekcji (mogą być niezapowiedziane);
- odpowiedzi i wypowiedzi ustne, wystąpienia i prezentacje;
- projekty grupowe i indywidualne, w tym proste działania obywatelskie;
- praca na lekcji, analiza źródeł, danych, map, infografik, tekstów prawnych i przekazów medialnych;
- samodzielne prace, np. plakat, portfolio, notatka analityczna, pismo użytkowe;
- aktywność przedmiotowa poza lekcjami, np. konkursy i przedsięwzięcia obywatelskie.

Uczeń powinien otrzymać co najmniej 4 oceny w semestrze. Ocena śródroczna i roczna nie jest średnią arytmetyczną ocen bieżących; odzwierciedla poziom i postęp w opanowaniu wymagań, ze szczególnym uwzględnieniem samodzielnego stosowania wiedzy i umiejętności.

6. Progi procentowe prac pisemnych

Wynik	Ocena bieżąca wg statutu
0–24%	1
25–29%	1+
30–34%	2–
35–40%	2
41–45%	2+
46–50%	3–
51–56%	3
57–61%	3+
62–66%	4–
67–72%	4
73–77%	4+
78–82%	5–
83–88%	5
89–94%	5+
95–99%	6–
100%	6

7. Zasady poprawy, nieobecności i klasyfikacji

- Uczeń zalicza nieodbyty sprawdzian w terminie i formie uzgodnionej z nauczycielem, co do zasady nie później niż w ciągu dwóch tygodni od sprawdzianu lub powrotu do szkoły; wyjątki określa statut.
- Uczeń ma prawo poprawić każdą ocenę wyjściową; obowiązuje ten sam zakres materiału, a ocena poprawiona zastępuje poprzednią.
- W tygodniu mogą odbyć się najwyżej trzy sprawdziany, a w jednym dniu najwyżej jeden, z wyjątkami przewidzianymi w statucie.
- Nauczyciel przekazuje wyniki sprawdzianu co do zasady w ciągu dwóch tygodni.
- O przewidywanych rocznych ocenach uczniów i rodzice są informowani na miesiąc przed klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej.
- Tryb uzyskania oceny rocznej wyższej niż przewidywana odbywa się dokładnie według aktualnego statutu szkoły.

8. Dostosowanie wymagań i ocenianie włączające

Nauczyciel indywidualizuje pracę i dostosowuje wymagania do rozpoznanych potrzeb ucznia, w szczególności na podstawie opinii poradni, orzeczenia i IPET. Dostosowanie dotyczy sposobu dochodzenia do efektu, formy poleceń, czasu pracy, narzędzi i sposobu prezentowania odpowiedzi; nie może prowadzić do oceniania zachowania zamiast osiągnięć edukacyjnych.

- dzielenie złożonego polecenia na etapy i stosowanie krótkich instrukcji;
- wydłużenie czasu lub ograniczenie liczby zadań przy zachowaniu reprezentatywnego zakresu;
- umożliwienie odpowiedzi ustnej, pisemnej, graficznej lub z użyciem technologii wspomagającej;
- stosowanie materiału o czytelnej strukturze, słownika pojęć, planu odpowiedzi lub wzoru;
- ocenianie komunikacyjności i rozumienia treści u ucznia z ograniczoną znajomością języka polskiego oraz umożliwienie korzystania ze słownika dwujęzycznego;
- uwzględnienie w pracy zespołowej indywidualnego wkładu ucznia.

9. Kryteria wybranych form pracy

Wypowiedź ustna / pisemna

- zgodność merytoryczna i zakres odpowiedzi
- poprawne stosowanie pojęć WOS
- logika, argumentacja i wykorzystanie przykładów
- samodzielność oraz kultura języka

Analiza źródła

- rozpoznanie rodzaju, autora, czasu i celu źródła
- odczytanie informacji jawnych i wnioskowanie
- odróżnienie faktu od opinii i ocena wiarygodności
- powołanie się na dane ze źródła

Projekt / działanie obywatelskie

- trafne rozpoznanie problemu i realny cel
- plan, podział zadań i terminowość
- wykorzystanie wiarygodnych informacji i zgodność z prawem
- jakość rezultatu, prezentacja i refleksja nad efektem

10. Informacja zwrotna i jawność ocen

Oceny są jawne. Nauczyciel informuje ucznia, co zostało wykonane poprawnie, co wymaga poprawy i jak dalej pracować. Sprawdzone prace pisemne są przekazywane uczniowi na bieżąco, a rodzice mają prawo wglądu do dokumentacji na zasadach określonych w statucie. Niniejsze wymagania udostępnia się uczniom i rodzicom na początku roku szkolnego, na stronie szkoły, w dokumentacji nauczyciela, podczas konsultacji oraz za pośrednictwem dziennika elektronicznego.

